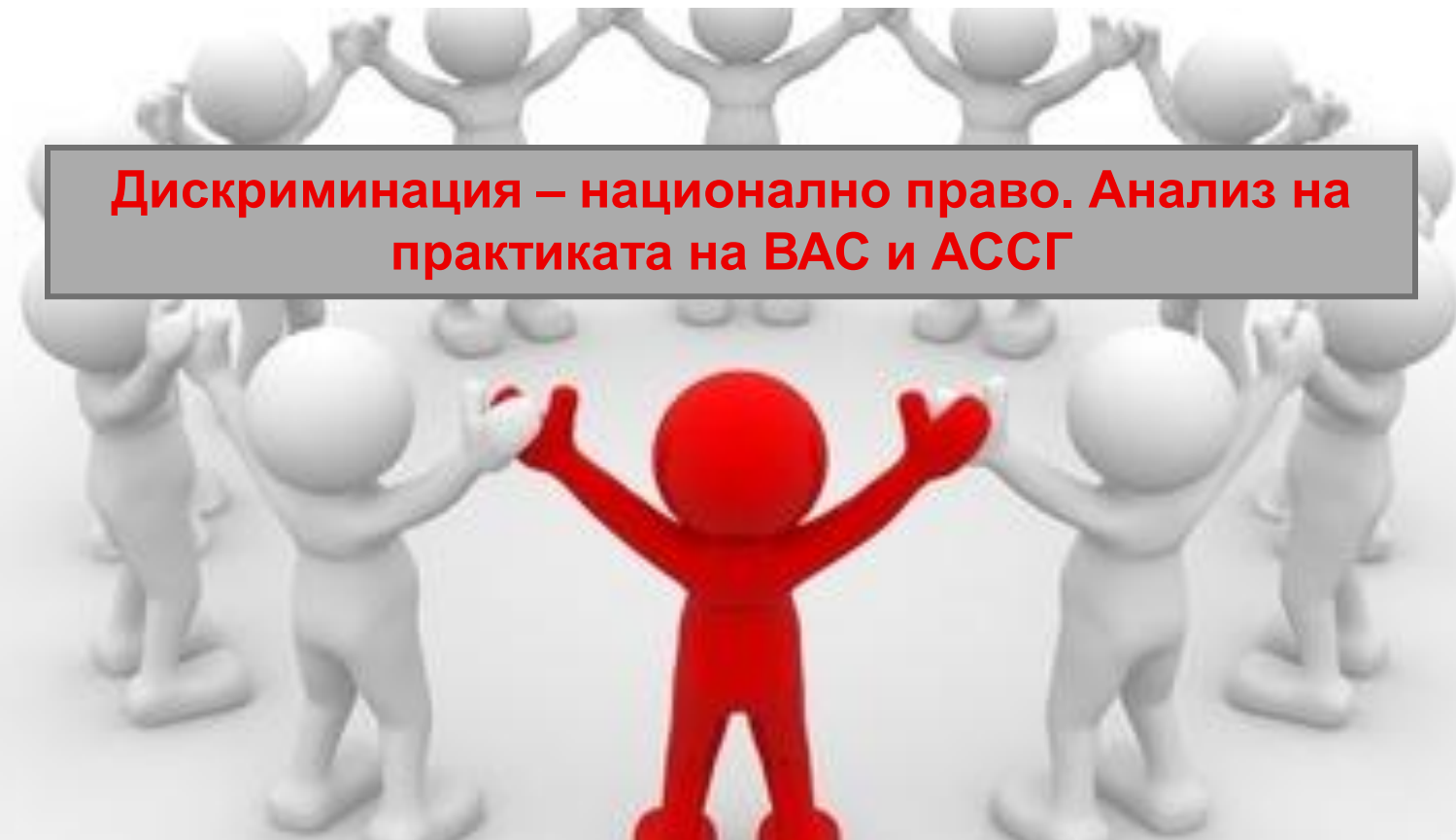

Национален институт на правосъдието
“Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската
конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния
институт на правосъдието”
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

**Дискриминация – национално право. Анализ на
практиката на ВАС и АССГ**

**Лозан Панов, съдия в Административен съд София-
град
гр. Пловдив, 2014 г.**

I. Дискриминация – понятие, същност и характеристики

discriminatio (лат.) – различие

В основата на понятието “дискриминация” стои нееднаквото отношение на обществото към различните индивиди, поставени в едни и същи условия.

Всеобща декларация за правата на човека, приета от Общото събрание на ООН на 10 декември 1948 – **чл. 1** “всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права”

Антидискриминационна защита в Република България

Осъществява се на три нормативни нива:

- конституционно ниво
- законово ниво
- подзаконово ниво

Закон за защита от дискриминация /ЗЗДискр./ -
Обн., ДВ, бр. 86 от 30.09.2003 г., в сила от 01.01.2004 г.

II. Форми на дискриминация

Дискриминацията се проявява в две основни форми:

- пряка дискриминация
- непряка дискриминация

Директива 2002/73/ЕО

Директива 2006/54/ЕО

Директива 2000/43/ЕО

Директива 2000/78/ЕО

ПРЯКА ДИСКРИМИНАЦИЯ – проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е или би било третирано по-малко неблагоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа на някой от признаците, по които дискриминацията е забранена.

НЕПРЯКА ДИСКРИМИНАЦИЯ – проява на непряка дискриминация има, когато видимо неутрална разпоредба, критерий или практика биха поставили лица, принадлежащи към защитена група, в определено по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица, освен ако въпросната разпоредба критерий или практика са обективно оправдани от легитимна цел и средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

III. Легална дефиниция в българското законодателство

Чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр. - Забранена е всяка пряка или непряка дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

Пряка дискриминация е всяко по-неблагоприятно третиране на лице на основата на признаците по **ал. 1**, отколкото се третира, било е третирано или би било третирано друго лице при сравними сходни обстоятелства – **чл. 4, ал. 2** ЗЗДискр.

Непряка дискриминация е поставяне на лице на основата на признаците по **ал. 1** в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица чрез привидно неутрална разпоредба, критерий или практика, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдан/а с оглед на законова цел и средствата за постигане на целта са подходящи и необходими – **чл. 4, ал. 3** ЗЗДискр.

“Неблагоприятно третиране” е всеки акт, действие или **Чл. 7** ЗЗДискр. определя конкретно хипотезите, в които е бездействие, което пряко или непряко засяга права или законни допустимо различно отношение въз основа на защитен признак интереси - **§ 1, т. 7** ДР на ЗЗДискр.

IV. Признаци на дискриминация

Представяват елемент от действителността – характеристика, която поставя едно лице в определена социална група, като това лице бива третирано различно (неблагоприятно или привилегировано) в сравнение с лице от същата група, което се намира в сходно или еднакво положение.

- негативна дискриминация
- позитивна дискриминация

Групи категории:

- Признаци, свързани с идентичността (пол, сексуална ориентация)
- Признаци, свързани с принадлежност и произход (раса, народност, националност, етническа принадлежност)
- Признаци, свързани с убежденията (вяра, религия)
 - Признаци, свързани с културна идентичност (образование)
 - Признаци, свързани със социалния статус (лично и обществено положение, увреждане) и др.

Дискриминация на основата на признак “религия”

Решение № 2514 от 21.02.2014 г. на ВАС по адм. д. № 10989/2013 г. – непряка дискриминация по чл. 4, ал. 3, вр. ал. 1 ЗЗДискр. Дискриминацията не винаги е свързана с пряко противоречие с нормативна уредба, а е достатъчно да се установи по-неблагоприятно третиране, каквото в случая се установява, третиране от страна на администрацията на затвора Стара Загора по признак “религия”. Администрацията е извършила неравно третиране, без значение, че то е съобразено привидно с разпоредбите на ЗИНЗС.

В случая не е необходимо да се прави сравнение с това, че лицата в затвора в Стара Загора, изповядващи християнска вяра, приемат храна съобразно своите убеждения, за разлика от тези изповядващи ислям. Достатъчно е, че е установено, че жалбоподателят пред съда, като лице, което е заявило пред затворническата администрация, че изповядва ислям, е неравно третирано със затворниците в гр. София, където при същите условия се осигурява съответна храна. Без значение е обстоятелството, че Затворът в гр. София е специализиран за изпълнение на наказания лишаване от свобода на чужденци, част от които са мюсюлмани.

Решение № 1223 от 24.01.2012 г. на ВАС по адм. д. № 692/2011 г.

Дискриминация на основата на признак “етническа принадлежност”

Решение № 15918 от 29.11.2013 г. на ВАС по адм. д. № 13206/2013 г. - проява на дискриминация, по смисъла на **чл. 4, ал. 2, във вр. с § 1, т. 7 ДР 3ЗДискр.** спрямо лице по признак “етническа принадлежност”. Т.Т. е третиран различно на основание защитен признак, защото по отношение на него е определено ежедневно работно време от 8,00 ч. до 11,00 ч., от 13,00 ч. до 15,00 ч. и от 17,00 ч. до 20,00 ч. като дори не му е позволявано да почива в магазина. Никое различие в третирането, основано изключително или в решаваща степен на етнически принадлежност на лицето, не може да бъде обективно оправдано в съвременното демократично общество (ЕСПЧ, дело Sampanis et autres v. Gruse). За да анализа има или не дискриминация, АССГ е провел необходимото сравнение и е достигнал до правилния правен извод, че сравнителите (съпоставимите лице в случая са останалите колеги на Т.Т.), които не се отличават със защитен признак, са третирани по-добре от Т.Т

Решение № 5052 от 5.04.2012 г. на ВАС по адм. д. № 1546/2012 г.;

Решение № 6084 от 30.04.2013 г. на ВАС по адм. д. № 3074/2013 г.;

Решение № 4888 от 4.04.2012 г. на ВАС по адм. д. № 2320/2011 г.;

Решение № 3019 от 6.03.2009 г. на ВАС по адм. д. № 9485/2008 г.;

Решение № 13241 от 23.10.2012 г. на ВАС по адм. д. № 3345/2012 г.

Дискриминация на основата на признак “пол”

Решение № 3024 от 6.03.2009 г. на ВАС по адм. д. № 12889/2008 г

Решение № 51 от 6.01.2014 г. на ВАС по адм. д. № 3272/2013 г

Дискриминация на основата на признак “сексуална ориентация”

Решение № 4846 от 3.04.2012 г. на ВАС по адм. д. № 5700/2011 г.;

Решение № 16558 от 27.12.2012 г. на ВАС по адм. д. № 12446/2012 г.;

Решение № 10294 от 8.07.2011 г. на ВАС по адм. д. № 12449/2010 г.;

Решение № 16554 от 11.12.2013 г. на ВАС по адм. д. № 27/2013 г.

Дискриминация на основата на признак “увреждане”

Решение № 15285 от 21.11.2011 г. на ВАС по адм. д. № 22/2011 г.;

Решение № 14362 от 15.11.2012 г. на ВАС по адм. д. № 9167/2012 г.;

Решение № 12808 от 10.10.2011 г. на ВАС по адм. д. № 14569/2010 г.;

Решение № 9601 от 9.07.2010 г. на ВАС по адм. д. № 16165/2009 г.;

Решение № 8978 от 22.06.2011 г. на ВАС по адм. д. № 9286/2010 г.

Дискриминация на основата на признак “лично и обществено положение”

Решение № 1225 от 24.01.2012 г. на ВАС по адм. д. № 4036/2011 г.;

Решение № 699 от 15.01.2013 г. на ВАС по адм. д. № 12239/2012 г.;

Решение № 6628 от 19.05.2010 г. на ВАС по адм. д. № 362/2010 г.

V. Причинна връзка между защитения признак и третирането на основата на защитените признаци по чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр. – § 1, т. 8 ДР на ЗЗДискр.

VI. Сравнител и сравнителна ситуация

Установяването на дискриминацията зависи от сравнението с друг, който е третиран или би бил третиран по-добре и който няма съответния защитен признак. За да е годно сравнението, този друг “сравнителят” (comparator) трябва да е в сравнима ситуация с потърпевшия.

VII. Ирелевантност на умисъла

Решение № 13644 от 31.10.2012 г. на ВАС по адм. д. № 8676/2012 г. -

Неоснователен е касационният довод за липсата на умисъл като елемент от фактическия състав на пряката дискриминация по чл. 4 от ЗЗДискр.

Дискриминацията е въпрос на обективен факт и установяването ѝ не зависи от установяването на умисъл (СЕО, делото Dekker, решение от 8.11.1990 г., параграфи 22 и 24), поради което наличието на тази форма на вина е ирелевантно. Дискриминацията не е непременно съзнателна и не е въпрос на умисъл, а на причиняване (на каузална връзка).

***БЛАГОДАРЯ ЗА
ВАШЕТО
ВНИМАНИЕ!***